

Ilmastonsuojelu on elinehto ja mahdollisuus

Puheenvuoro eduskunnan ympäristövaliokunnan seminaariin 18.3.2005

Lauri Myllyvirta, Maan ystävät - lauri.myllyvirta@maanystavat.fi

70 miljoonan eurooppalaisen asuinalueet veden alla; 2,5-3 miljardia vesipulasta kärsivää lisää; satoja tuhansia lämpöaaltoihin ja tauteihin kuolleita vuosittain; miljoona sukupuuttoon kuollutta kasvi- ja eläinlajia. Yli kahden asteen lämpeneminen nostaisi sietämättömiksi sekä ilmastonmuutoksen nykytiedolla ennakoitavissa olevat vaikutukset että vaikeasti ennustettavat seurausvaikutukset, kuten pakolaisuuden, konfliktit ja nälänhädän. Lisäksi riski äkilliseen, katastrofaaliseen ilmastonmuutokseen johtavien palautekytkentöjen käynnistymisestä kasvaa merkittävästi, jos kahden asteen tavoite ylitetään. Lämpenemisen rajoittaminen 2 asteeseen on elinehto.

Euroopan neuvosto on ottanut rohkean askeleen kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Suomi hyväksyi useimpien muiden EU-maiden kanssa tavoitteen alentaa kehittyneiden maiden ilmastonmuutosta kiihdyttäviä päästöjä 15-30 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 ja 60-80 % vuoteen 2050 mennessä. Vähennystarve on tietenkin ollut tiedossa jo vuosikymmenen, mutta silti neuvoston tavoitteiden merkitystä ei tule aliarvioida. Ensimmäistä kertaa ilmastopolitiikassa puhutaan tavoitteista, jotka todella riittävät vaarallisen ilmastonmuutoksen torjumiseen.

Kohtelee tavoite sitten teollisuusmaita liian rankasti? Kahden asteen tavoite edellyttää maailman päästöjen puolittamista vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä. Teollisuusmaat ovat tuottaneet 80 % tähänastisista ilmastopäästöistä, ja niiden päästötaso henkeä kohti on edelleen yli nelinkertainen muuhun maailmaan verrattuna. 80 % vähennys teollisuusmaissa tarkoittaisi, että teollisuusmaiden henkeä kohti lasketut päästöt olisivat vuonna 2050 edelleen 1,7-kertaiset muuhun maailmaan verrattuna. Vain 60 % vähennys sallisi teollisuusmaiden päästöjen kasvaa lähes viisinkertaisiksi muuhun maailmaan verrattuna. Kehitysmaille on taattava oikeus ja tuki kohtuullisen elintason tavoitteluun - kehitysmaat eivät takuulla hyväksy tämän vaatimuksen vastaista ilmastopöytäkirjasta. Näin ollen 60-80 % vähennystavoite on suora seuraus maailmanlaajuisesta vähennystarpeesta.

Neuvoston päätös luo aivan uudenlaiset edellytykset keskustelulle. 80 prosentin päästövähennystä ei saada aikaan ydinvoimalla ja CDM-hankkeilla. Koko taloutta - tuotantotapoja, teknologiaa, kulutusta ja elämäntapoja - on ohjattava määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti vähempipäästöiseen ja vähemmän ympäristöä kuormittavaan suuntaan.

Lähes 50 vuoden aikajänteellä on mahdollista vaikuttaa perustavasti energiantuotantoon, yhdyskuntarakenteeseen, elintapoihin ja muihin yhteiskunnan verrattain hitaasti muuttuviin piirteisiin. Tähänastisen ilmastopolitiikan on

tilastojen valossa vaikea osoittaa kannustaneen tehokkaasti tällaiseen muutokseen. Tulevassa Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa haasteeseen tulee tarttua aivan toisella tavalla. Mitä nopeammin urakka aloitetaan, sitä paremmat edellytykset Suomella on selviytyä muutoksesta voittajana ja näyttää tietä kestävään ja hyvinvoivaan yhteiskuntaan. Euroopan komission mukaan aikaiset toimet alentavat päästövähennysten kustannuksia vuoteen 2025 mennessä yli puolella.

Fossiiliset polttoaineet tuottavat neljä viidesosaa Suomen ilmastopäästöistä. Kuitenkaan niiden käyttöön ei edelleenkään ole puututtu kunnolla, ei edes päästökaupan alkujaossa. Lupaukset edes kivihiihen käytön rajoittamisesta ovat lunastamatta - käyttö on viime vuosina kasvanut. Todellista kasvupotentiaalia omaavat uusiutuvat energialähteet, erityisesti tuulivoima, on jätetty oman onnensa nojaan. Niissä maissa, jotka ovat rohkeasti ja kauaskatseisesti tarttuneet uusiutuvien edistämiseen, ovat tulokset jo näkyvissä. Viimeisimpänä uutisena Kiinassa hyväksyttiin markkinavetoinen uusiutuvan energian lainsäädäntö, jota Suomessa ei ole vielä saatu aikaan. Yksinkertaiset ja edullisetkin energiatehokkuusinvestoinnit ovat mm. rakennusten, kotitalouksien ja liikenteen osalta Suomessa täysin tekemättä, vaikka säästöpotentiaali on kymmeniä prosentteja.

Ilmastonsuojelu on Suomelle ja EU:lle mahdollisuus. Kestävästi toteutettuina päästövähennystoimet parantavat kansanterveyttä, työllisyyttä, kauppatasetta ja energiaomavaraisuutta sekä syrjäseutujen asemaa. Mm. Elektrowatt-Ekonon ja Tekesin vuosikymmenen alussa tehdyissä selvityksissä puu- ja tuulivoiman lisäämisen osoitettiin luovan parhaimmillaan 30 000 työpaikkaa ja parin miljardin arvoisen viennin vuoteen 2010 mennessä. Pelkästään tuulivoiman markkinoiden uskotaan kasvavan vuoteen 2020 mennessä kymmenkertaisiksi - noin 80 miljardiin euroon. Suomalaisyrittäjillä on nyt mm. generaattorien ja lapojen tuotannossa jopa viidenneksen markkinaosuus. Epäonnistuminen uusiutuvan energian tukemisessa kotimaassa uhkaa tätä äärimmäisen lupaavaa vientiteollisuuden haaraa, minkä toivoisi huolestuttavan myös elinkeinoelämää, mukaanluettuna SAK:ta ja EK:ta.

Ilmastokeskustelussa on maalattu hyvin lohdutonta kuvaa EU:n omien toimien merkityksestä maailman ilmastopäästöjen rajoittamisessa. EU:n päättäväisen ilmastopolitiikan jatkaminen on ehdoton edellytys ilmastonmuutoksen torjumiselle. EU:ssa luodut teknologiat ja yhteiskunnalliset innovaatiot, kuten energiapolitiikan instrumentit, tasoittavat muiden maiden tietä päästövähennyksiin. Ennen kaikkea EU:n esimerkki ilmastonsuojelun ja hyvinvoinnin yhteensovittamisesta on välttämätön nopeasti kehittyvien maiden ja USA:n kehityssuunnan kääntämiseksi.